

Tanssin aluekeskustoiminta

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:16

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar.

Tanssin aluekeskustoiminta

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:16

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopoliittinen osasto
Meritullinkatu 10, Helsinki
PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>
Yliopistopaino, Helsinki 2004

ISBN 952-442-753-2 (nid.)
ISBN 952-442-754-0 (PDF)
ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:16

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
15.4.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Tanssin aluekeskustyöryhmä Puheenjohtaja: Risto Ruohonen Sihteeri: Riitta Aarniokoski-Joenpolvi		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 20.10.2003	Dnro 44/043/2003
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Tanssin aluekeskustoiminta			
Julkaisun osat Muistio			
Tiivistelmä <p>Pääministeri Vanhasen hallituksen päätavoitteena on kehittää nykyistä yhteiskuntaa parantamalla työllisyyttä, vähentämällä työttömyyttä, vahvistamalla peruspalveluita ja toimeentuloturva sekä tasapainottamalla alueellista kehitystä.</p> <p>Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti selvittänyt tanssin aluekeskusten perustamista ja ehdottaa opetusministeriölle tanssin aluekeskustoiminnan käynnistämistä. Tarkoituksena on toisaalta lisätä taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta sekä saavutettavuutta ja toisaalta vahvistaa tanssin alan rakenteita. Jokaisella tulisi asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta olla mahdollisuus nauttia laadukkaista taide- ja kulttuuripalveluista. Lisäämällä tanssitaiteen esitystoimintaa eri puolilla maata mahdollistetaan entistä monipuolisempi ja laadukkaampi ohjelmisto ja sitä kautta kasvatetaan tanssitaiteen katsojamääriä. Toisaalta tukemalla entistä vahvemmin tuotantoa ja pitempiäaikaisia työsuhteita parannetaan alan työllisyyttä ja vahvistetaan tanssin alan rakenteita myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla.</p> <p>Tanssin aluekeskustoiminnan lähtökohtana tasa-arvoisten kulttuuripalveluiden ja työllisyyden tukemisen rinnalla on yhteistyö, joka edellä mainittujen lähtökohtien tavoin tukee myös alan sisällöllistä kehittämistä. Aluekeskuksilla on mahdollisuus toimia yhdistävänä tekijänä keskeisten taideinstituutioiden, taiteilijoiden, alan asiantuntijoiden, taiteen ja tanssin parissa työskentelevien välillä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Työryhmä ehdottaa, että aluekeskusten toiminnan tulisi pitää sisällään oman ammatillisen esitystoiminnan lisäksi yhteistuotantoja sekä vierailu- ja kiertue-toimintaa. Myös mm. residenssitoiminnan kehittäminen, verkostoituminen kansallisesti ja kansainvälisesti sekä monipuolinen yleisö- ja tiedotustoiminta tanssin yleisön lisäämiseksi ovat tanssin aluekeskusten keskeisiä toimintamuotoja.</p> <p>Tanssin aluekeskustoiminnan käynnistämisen tulisi tapahtua kahdessa vaiheessa; ensimmäinen vaihe vuoden 2004 aikana ja täydentävä vaihe vuoden 2005 alussa. Kaikkiaan käynnistämisen toiminnan tulisi koskea viittä vuotta. Vuoden 2009 aikana tulisi suorittaa käynnistämisen toiminnan määrällinen ja laadullinen arviointi.</p> <p>Perustettavia aluekeskuksia tulisi olla 3-5 ja niiden tulisi sijaita siellä, missä on esitystoiminnan lisäksi muutakin alan toimintaa. Muina valinnan kriteereinä ovat olemassa oleva toiminta, ilmaisuvoimainen ja korkeatasoinen alan osaaminen sekä toiminnan kokonaisuuden kannalta valtakunnallinen kattavuus. Rahoitus keskusten kehittämishankkeisiin myönnettäisiin hakemuksesta ja valtionavustus voisi olla pääsääntöisesti enintään 50 prosenttia kokonaiskustannuksista.</p> <p>Opetusministeriö on varannut tanssin aluekeskustoiminnan käynnistämiseen 100 000 euroa vuodelle 2004. Vuonna 2005 kehittämishanke edellyttäisi vähintään 400 000 euron lisäystä. Tavoitteena on noin 500 000 euron vuosittainen määräraha vuosille 2005–2009.</p>			
Avainsanat Tanssitaide, aluekehittäminen, taiteilijoiden työskentelymahdollisuuksien edistäminen, taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoisen saatavuus			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:16		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-753-2 (nid.) 952-442-754-0 (pdf)
Kokonaissivumäärä 32	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare

Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum

15.4.2004

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare)

Arbetsgruppen för regionala danscentra
Ordförande: Risto Ruohonen
Sekreterare: Riitta Aarniokoski-Joenpolvi

Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar

Uppdragsgivare Undervisningsministeriet

Datum för tillsättande av organet 20.10.2003

Dnr
44/043/2003

Publikation (även den finska titeln)
Verksamheten i regionala danscentra

Publikationens delar Promemoria

Sammandrag

Det huvudsakliga målet för statsminister Vanhanens regering är att utveckla samhället mot bättre sysselsättning, mindre arbetslöshet, starkare basservice och utkomststöd samt en balanserad regional utveckling.

Arbetsgruppen har i enlighet med sitt uppdrag utrett möjligheterna att inrätta regionala danscentra och föreslår för undervisningsministeriet att verksamheten i sådana inleds. Avsikten är å ena sidan att utöka tillgången på och tillgången till konst- och kulturtjänster på lika grunder och å andra sidan stärka strukturerna inom danssektorn. Var och en skall oberoende av bostadsort och förmögenhet ha möjlighet att njuta av högklassiga konst- och kulturtjänster. Genom att föreställningarna i danskonst utökas på olika håll i landet möjliggörs ett mångsidigare och högklassigare repertoar, vilket kan leda till högre publiksiffror inom danskonsten. Å andra sidan innebär en starkare stöd för produktionsverksamheten och långvariga anställningar att sysselsättningen inom branschen förbättras och strukturerna inom danssektorn stärks även på annat håll än inom huvudstadsregionen.

Utgångspunkten för verksamheten i regionala danscentra är, förutom att stödja jämlika kulturtjänster och sysselsättningen, att bedriva samarbete, vilket i likhet med ovannämnda utgångspunkter bidrar till att branschen utvecklas också innehållsmässigt. De regionala danscentra har möjlighet att fungera som en förenande länk på lokal, regional, nationell och internationell nivå mellan centrala konstinstitutioner, konstnärer, sakkunniga inom branschen och personer som arbetar med konst och dans. Arbetsgruppen föreslår att verksamheten utöver den egna professionella föreställningsverksamheten även skall omfatta samproduktioner samt gästspel och turnéer. Även utveckling av bl.a. residensverksamheten, nätverksbildning både nationellt och internationellt samt en mångsidig publik- och informationsverksamhet i syfte att öka publiken utgör viktiga verksamhetsformer vid de regionala danscentra.

Verksamheten i de regionala danscentra bör inledas i två faser: den första fasen under år 2004 och en kompletterande fas i början av 2005. Sammanlagt bör det inledande skedet i verksamheten omfatta fem år. Under år 2009 bör en kvantitativ och kvalitativ utvärdering av det inledande skedet utföras.

De regionala danscentra skall vara 3-5 till antalet och vara så belägna att där förutom föreställningsverksamheten även förekommer annan verksamhet inom branschen. Andra kriterier är redan existerande verksamhet, ett uttrycksfullt och högklassigt bransch-kunnande samt verksamhetens rikstäckande natur med tanke på verksamheten som helhet. Finansieringen av projekt som gäller utveckling av centra skall beviljas på ansökan och statsunderstödet skall i regel kunna utgöra högst 50 procent av de totala kostnaderna.

Undervisningsministeriet har för år 2004 reserverat 100 000 euro för startandet av verksamheten i regionala danscentra. År 2005 förutsätter utvecklingsprojektet ett tillägg om minst 400 000 euro. Målet är en årligt anslag på ca 500 000 euro för åren 2005-2009.

Nyckelord

Danskonst, regional utveckling, främjande av konstnärernas arbetsmöjligheter, jämlik tillgång till konst- och kulturtjänster

Övriga uppgifter

Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:16

ISSN
1458-8102

ISBN 952-442-753-2 (htf)
952-442-754-0 (PDF)

Sidoantal 32

Språk finska

Pris

Sekreteressgrad offentlig

Distribution Universitetstrycket

Förlag Undervisningsministeriet

Description

Publisher
Ministry of Education

Date of publication
15.4.2004

Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Committee on regional dance centres Chair: Risto Ruohonen Secretary: Riitta Aarniokoski-Joenpolvi	Type of publication	
	Committee report	
	Contracted by Ministry of Education	
	Committee appointed on	Dno
	20.10.2003	44/043/2003

Name of publication Report of the committee on regional dance centres

Parts Memorandum

Abstract

The main aims of Prime Minister Vanhanen's Government in social development are to promote job creation, lower the unemployment rate, strengthen basic services and balance regional development.

The committee was to explore ways to establish regional dance centres and submit relevant proposals to the Ministry of Education. The aim is to promote the accessibility of and equal access to art and cultural services and to strengthen structures in the dance sector. Everyone should be able to enjoy quality art and cultural services, irrespectively of their place of residence and financial standing. Measures to increase dance performances in different parts of the country will create more varied and better programmes and thereby increase dance publics. On the other hand, support to production and longer engagements for artists will improve employment in the field and strengthen structures in the dance field outside the capital city.

The rationale for creating regional dance centres is more equal access to cultural services and cooperation which will also support content development in the dance field. The regional centres would bring together major art institutions, artists, experts and those working with arts and dance locally, regionally, nationally and internationally. The committee proposes that the regional dance centres also offer co-productions and visiting and touring dance productions. Other important tasks would be to develop the artist-in-residence activities, to network nationally and internationally and to increase public relations and information in the dance field.

The centres should be launched in two phases: the first phase beginning in 2004 and the second one in 2005. The transitional phase would be five years in all. A qualitative and quantitative evaluation of the initial phase should be undertaken during 2009.

There should be three to five regional dance centres in the country. They should be situated in towns which already have other dance activities. Other selection criteria should be existing provision, expressive and high-standard knowledge of the dance field and sufficiently comprehensive activities nationally. Financing for the establishment of the centres would be granted on application and, for the most part, the state aid could cover a maximum of 50% of the overall costs.

The Ministry of Education has reserved 100,000 euros for the establishment of regional dance centres for 2004. In 2005 the project would necessitate an increase of at least 400,000 euros. The aim is an annual appropriation of some 500,000 euros for the period 2005-2009.

Other information

Name and number of series		ISSN	ISBN 952-442-753-2 (pbk)
Reports of the Ministry of Education, Finland 2004:16		1458-8102	952-442-754-0 (PDF)
Number of pages 32	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality public
Distributed by Helsinki University Press		Published by Ministry of Education	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 20.10.2003 työryhmän selvittämään tanssitaiteen aluekeskusten perustamista. Tavoitteena on tarjota tanssitaideita koko maassa sekä lisätä tanssitaiteilijoiden työmahdollisuuksia. Hallitusohjelman ja taide- ja taiteilijapoliittisen periaatepäätöksen mukaan taiteen tulee olla jokaisen saatavilla asuinpaikasta riippumatta.

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on kartoittanut sekä jo olemassa että vireillä olevia tanssin alueellisia keskuksia, selvittänyt aluekeskusten toimintaan ja rahoitukseen liittyviä vaihtoehtoja sekä laatinut ministeriölle ehdotuksen tanssin aluekeskusten toiminnan käynnistämiseksi.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui neuvottelevan virkamiehen Risto Ruohosen ja varapuheenjohtajaksi ylitarkastaja Katri Santtilan opetusministeriöstä. Työryhmän jäseniä olivat suunnittelija Jan-Peter Kaiku, tanssitaiteilija Tommi Kitti, tanssitaiteilija Anja Lappi, toiminnanjohtaja Raija Ojala, puheenjohtaja Jyri Pulkkinen, läänintaiteilija Laura Pylkkänen, tuotantopäällikkö Sanna Rekola ja puheenjohtaja Marinella Vartiainen. Työryhmän sihteerinä toimi tuottaja Riitta Aarniokoski-Joenpolvi.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31.3.2003 mennessä. Työryhmä on kokoontunut yhteensä viisi kertaa.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä jättää kunnioittaen muistionsa opetusministeriölle.

Helsingissä 11 päivänä maaliskuuta 2004

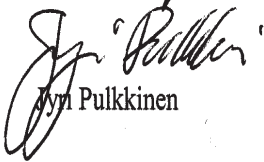
Risto Ruohonen

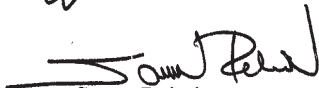
Jan-Peter Kaiku

Anja Lappi

Jyri Pulkkinen

Sanna Rekola

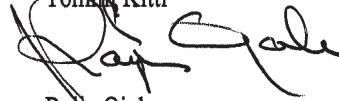
Riitta Aarniokoski- Joenpolvi

Katri Santtila

Tommi Kitti

Raija Ojala

Laura Pylkkänen

Marinella Vartiainen

Sisältö

	Opetusministeriölle	6
1	Johdanto	9
2	Palveluiden saatavuus ja työllisyys	11
	2.1 Taiteen ja kulttuurin alueellinen kehittäminen	11
	2.2 Kulttuurinen tasa-arvo	13
	2.3 Taiteellisen työskentelyn edistäminen	14
3	Olemissa olevat suunnitelmat ja mallit	20
	3.1 Kansainväliset mallit	20
	3.1.1 National Dance Agencies -keskukset Englannissa	20
	3.1.2 Centres Chorégraphiques Nationaux -keskukset Ranskassa	21
	3.1.3 Ruotsin projektit	22
	3.1.4 Saksan Nationale Performance Netz (NPN)	22
	3.2 Alueellinen toiminta Suomessa	23
4	Tanssin aluekeskukset	25
	4.1 Lähtökohdat	25
	4.1.1 Taide ja kulttuuri alueellisena vetovoimatekijänä	25
	4.1.2 Taiteellisen työskentelyn mahdollisuuksien edistäminen	26
	4.1.3 Yhteistyö	26
	4.2 Tanssin aluekeskusten tavoitteet	27
	4.3 Tanssin aluekeskusten toiminta	27
	4.4 Tanssin aluekeskusten valinta	30
	4.5 Tanssin aluekeskusten rahoitus	31
	Lähteet	32

1 Johdanto

Pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelma kuvaa 2000-luvun yhteiskuntaa sivistys- ja hyvinvointiyhteiskunnaksi, joka korostaa osaamista, tietoa ja luovuutta. Sen arvoihin kuuluvat ihmisten yhdenvertaisuus, suvaitsevaisuus ja kansainvälisyys. Kansainvälistymisen rinnalla korostetaan myös alueellisuutta ja paikallisuutta. Hallituksen päätavoitteena on kehittää nykyistä yhteiskuntaa parantamalla työllisyyttä ja vähentämällä työttömyyttä, vahvistamalla peruspalveluja ja toimeentuloturvaa sekä tasapainottamalla alueellista kehitystä.

Alueiden kehittäminen on ensisijassa kansallista, mutta EU:n alue- ja rakennepolitiikan voimavarat tukevat siihen liittyvien tavoitteiden ja strategioiden toteuttamista. Kaikkialla Euroopassa näkemys kulttuurin merkityksestä on muuttunut. Kulttuurin taloudellista ja sosiaalista merkitystä on alettu korostaa perinteisempien merkitysten ohella. Samalla taidetarjonta ja erilaiset palvelut on alettu nähdä tekijöinä, jotka määrittelevät alueiden ja paikkakuntien arvostusta, vetovoimaa ja asemaa kulttuurien kohtaupaikkana. Myös yhteistyö alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti on noussut kehittämistyön yhdeksi edellytykseksi.

Tanssin ammattilaisten määrä on kasvanut tuntuvasti lisääntyneen koulutuksen myötä, mutta alan työpaikat eivät ole lisääntyneet vastaavassa suhteessa. Erityisesti vakinaisten työpaikkojen määrä on vähäinen. Suurin osa tanssitaiteilijoista työskentelee freelancerina alan "pätkätöissä" ja vapaalla kentällä tai työllistyy muissa ammateissa.

Opetusministeriön tulossuunnitelmaan vuodelle 2004 on asetettu tavoitteeksi tanssin aluekeskusten toiminnan käynnistäminen. Tarkoituksena on toisaalta lisätä taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta sekä saavutettavuutta ja toisaalta vahvistaa tanssin alan rakenteita. Jokaisella tulisi asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta olla mahdollisuus nauttia laadukkaista taide- ja kulttuuripalveluista. Lisäämällä tanssitaiteen esitystoimintaa eri puolilla maamme mahdollistetaan entistä monipuolisempi ja laadukkaampi ohjelmisto ja sitä kautta kasvatetaan tanssitaiteen katsojamääriä. Toisaalta tukemalla entistä vahvemmin tuotantotoimintaa ja pitempiaikaisia työsuhteita parannetaan alan työllisyyttä ja vahvistetaan tanssin alan rakenteita myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla.

Tanssin aluekeskusten toiminnan lähtökohtana on yhteistyö. Aluekeskuksilla on mahdollisuus toimia yhdistävänä tekijänä keskeisten taideinstituutioiden, taiteilijoiden, alan asiantuntijoiden, taiteen ja tanssin parissa työskentelevien välillä paikallisesti, alueellisesti ja kansainvälisesti. Niiden toiminnan tulisi pitää sisällään oman ammatillisen esitystoiminnan lisäksi yhteistuotantoja, vierailu- ja kiertuetoimintaa. Myös mm. residenssitoiminnan kehittäminen, verkostoituminen kansallisesti ja kansainvälisesti sekä monipuolinen yleisö- ja tiedotustoimin-

ta tanssin yleisön lisäämiseksi ovat tanssin aluekeskusten toimintamuotoja.

Tanssin aluekeskusten käynnistämisen tulisi tapahtua kahdessa vaiheessa; ensimmäinen vaihe vuoden 2004 aikana ja täydentävä vaihe vuoden 2005 alussa. Kaikkiaan käynnistämisen vaiheen tulisi koskea viittä vuotta ja keskusten toiminta arvioida tuona aikana. Perustettavia aluekeskuksia tulisi olla 3–5 ja valinnan kriteereinä olemassa oleva toiminta, ilmaisuvoimainen ja korkeatasoinen alan osaaminen sekä valtakunnallinen kattavuus.

2 Palveluiden saatavuus ja työllisyys

2.1 Taiteen ja kulttuurin alueellinen kehittäminen

Hallitusohjelman tavoitteena on sivistys- ja hyvinvointiyhteiskunta, joka on sosiaalisesti oikeudenmukainen ja alueellisesti tasapainoinen. Lähtökohtana on ajatus, että alueiden menestys tukee koko kansantalouden kasvua ja heijastuu täten koko maahan. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää alueiden osaamisen, yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistamista sekä kilpailukykyyn panostamista. Tämä voi tapahtua esimerkiksi tukemalla alueiden omia vahvuuksia ja kehittämisen omaehtoisuutta.

Palveluiden laatu ja saatavuus on todettu olevan entistä olennaisempi asia alueiden kilpailukykyyn kannalta. Viimeisten vuosien aikana kulttuurin merkitys palveluiden kehittäjänä on kasvanut, sillä se tuo mukanaan uutta osaamista ja luovuutta. Kulttuuri nähdään kehitystekijänä, jonka vaikutukset ovat moninaiset ympäröivässä yhteisössä.

Kulttuurin kehittämällä on myönteisiä taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia suoraan ja välillisesti. Kulttuurin taloudellisia vaikutuksia on esitetty erilaisilla panos-tuotos -suhteiden mittareilla. Esimerkiksi Englannissa esitettiin 1980-luvun lopulla, että jokainen kulttuuriin sijoitettu punta palautuu takaisin 1,7 -kertaisena. Kulttuuri sekä työllistää että myös tuottaa. Lisäksi tekijänoikeusalojen taloudellinen merkitys kasvaa kaiken aikaa.

Alueen vetovoimaisuutta voidaan lisätä kulttuuriin panostamalla. Usein esimerkiksi koulutetun ammattityövoiman saaminen edellyttää, että paikkakunnalla tai ainakin lähiseudulla on tarjolla myös kulttuuripalveluja ja lapsille koulutusmahdollisuuksia. Yksi merkittävä asukkaiden viihtymiseen ja muuttopäätökseen vaikuttava seikka on kulttuuritarjonta - tai sen puute. Alueen kilpailukyky riippuu pitkälti siitä, kuinka innovatiivisen ja oppimiskykyisen toimintaympäristön se pystyy asukkaille ja yrityksille tarjoamaan. Kulttuurin alueellisista vaikutuksista voidaan mainita lisäksi mahdollisuudet, jotka liittyvät alueen sosiaalisten olojen kohentamiseen, osallistumisen lisäämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti eri hallinnonaloilla on suunnitelmia liittyen palveluiden alueelliseen ja seudulliseen kehittämiseen. *Suomen aluekehittämisstrategia 2013*¹ pitää sisällään

¹ Suomen aluekehittämisstrategia 2013, Aluekehittämisstrategiatyöryhmän mietintö. Sisäasiainministeriö 2003:10

ehdotuksen alueiden pitkän tähtäyksen kehittämistä ja sen peruslinjauksista. Strategian mukaan alueellista kehitystä voidaan vahvistaa vain vahvistamalla monipuolisella ja tehokkaalla aluepolitiikalla heikoimpien alueiden kehittymistä. Julkisten palveluiden osalta tämä tarkoittaa, että niiden tuotantoa tehostetaan hyvän elämän edellytysten turvaamiseksi.

Kulttuuripolitiikan toimialan alueellisen kehittämisen uudet haasteet liittyvät ennen kaikkea siihen, miten kulttuuri nähdään laajemmin yhteiskunnallisena, alueellisena ja paikallisena voimavarana.

Sisäasiainministeriön koordinoima *Aluekeskusohjelmatyö*² on käynnissä noin 30 alueella. Kulttuurilla katsotaan olevan keskeinen rooli esimerkiksi alueesta muodostettavan mielikuvan luomisessa, viihtyvyys- ja vetovoimaisuustekijänä, uusien elinkeinotoimintojen luomisessa ja seudun yritysten toimintaympäristön sekä asukkaiden toiminta- ja asumisympäristön kehittämässä. Ohjelmien käytännön toteutuksessa kulttuurin merkitys nousee esiin laajemmista kehittämiskokonaisuuksissa kuten seudullisen yhteistyön vahvistamisessa (imago- ja identiteettikysymykset), seudullisessa markkinoinnissa (kulttuurihistoria ja -perintö, perinteet, kulttuuritapahtumat), matkailun ja vapaa-ajan kehittämässä (kulttuurihistoria, kulttuuritapahtumat) ja seudullisen palvelurakenteen kehittämässä (kirjastot, liikunta, muut harrastukset). Kulttuurialan toimijoille ohjelma tarjoaa mahdollisuuden innovaatioverkostojen muodostamiseen ja sitä kautta palveluiden laadun, kannattavuuden ja näkyvyyden parantamiseen.

Opetusministeriön *kulttuuri- liikunta- ja nuorisopolitiikan toimialan aluekehittämisen toimenpideohjelman*³ lähtökohtana on luoda edellytyksiä koulutukselliselle ja kulttuuriselle tasarvolle sekä taiteen alan toimijoiden työllistymiselle eri puolilla valtakuntaa. Kulttuuripolitiikalla tuetaan kulttuurista ja taiteellista monimuotoisuutta, rikasta kulttuuriperintöä, kulttuurilaitoksia ja palveluja sekä edellytyksiä luovaan työhön.

Tanssitaiteen osalta on ohjelman tavoitteeksi kirjattu kehittää **tanssin aluekeskuksia**, jonka tehtävinä olisi ensisijaisesti ammatillisen esitystoiminnan järjestäminen sekä vierailu- ja kiertuetoiminnan organisoiminen. Tämän lisäksi alueen omista vahvuuksista riippuen painotusalueita voisivat olla esimerkiksi tanssitapahtumien ja -festivaalien järjestäminen, tiedotuskeskuksena toimiminen, yleisötyö ja erityisesti yhteistyöverkkojen synnyttäminen paitsi tanssin oman kentän kesken, myös eri taiteenalojen, oppilaitosten ja yhteiskunnan toimijoiden kesken.

Opetusministeriön tulossuunnitelma 2004:

Alueellista kulttuuritoimintaa vahvistetaan sekä taiteen ja kulttuurin alueellisia palvelukeskusverkostoja kehitetään. Vahvistetaan kulttuurin asemaa alueellisena kehitystekijänä. Huolehditaan Alueiden vahvuudeksi -toimenpideohjelman kehittämis ehdotusten eteenpäinviemisestä taidetta ja kulttuuria koskevien ehdotusten osalta. Erityisesti tuetaan alueellisten palveluverkostojen kehittymistä ja vahvistumista yhteistyössä maakunnan liittojen ja alueellisten taidetoimikuntien kanssa tavoitteena kulttuuripalvelujen tarjonnan ja osallistumismahdollisuuksien lisääminen, kolmannen sektorin toimijoiden tukeminen sekä kulttuurialan yritystoiminnan edistäminen.

² Aluekeskusohjelmalla vahvistetaan eri kokoisten kaupunkiseutujen elinvoimaa ja kaupunkiverkkoa vaihtoehtona vain muutamaan nopeasti kasvavaan keskukseen perustuvalla keskittyvällä aluerakenteelle. Ohjelman tavoitteena on kaikki maakunnat kattavan aluekeskuksen verkoston kehittäminen. Valtion aluepoliittisesti vaikuttavia toimenpiteitä suunnataan erityisesti näille keskusseuduille.

³ Alueiden vahvuudeksi, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013. Opetusministeriön julkaisu ja 2003:22.

Aluekehittämisen linjaukset näkyvät myös opetusministeriön *toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2005–2008* ja ministeriön tulossuunnitelmassa 2004. Vastaavasti on ministeriön pidemmän aikavälin suunnitelmaan kirjattu *taide- ja taiteilijapoliittisen periaatepäätöksen*⁴ toteuttaminen erityisesti taiteilijoiden toimintaedellytysten ja taide- ja kulttuuripalveluiden saavutettavuuden osalta.

2.2 Kulttuurinen tasa-arvo

Opetusministeriön aluekehittämisen yhtenä lähtökohtana on, että osaamisen ja siihen liittyvän kulttuuri-, sivistys- ja hyvinvointipalvelujärjestelmän kehittäminen on keskeisimpiä keinoja vaikuttaa alueiden kehitykseen. Maamme valtionosuusjärjestelmä taide- ja kulttuurilaitoksille on suomalaisen mallin perusta, jonka avulla varmistetaan koko väestön henkinen, fyysinen, sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi. Eri väestöryhmille ja alueille tulee turvata mahdollisuudet koulutukseen ja kulttuuripalveluihin. Kulttuuripalvelut edistävät henkistä ja fyysistä hyvinvointia, millä on suuri merkitys yksilön elämänhallinnalle, oppimiselle ja itsensä toteuttamiselle ja kehittämiselle. Luovuus ja innovatiivisuus syntyy tieteen, taiteen ja kulttuuriperinnön arvostamisesta.

Opetusministeriön aluekehittämisen visio:

Suomessa on korkealaatuiset, maan kaikki alueet kattava koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripalvelut, jotka edistävät kansalaisten ja yhteiskunnan hyvinvointia ja tasa-arvoa sekä ottavat huomioon toimintaympäristön muutokset.

Opetusministeriö palvelee yhteiskuntaa ja kansalaisia luoden edellytyksiä henkisen, fyysisen ja kulttuurisen hyvinvoinnin, innovaatioiden ja osaamisen kehittymiselle alueelliset näkökohdat huomioon ottaen

- toimien alueellisten ja muiden toimijoiden kanssa aktiivisessa yhteistyössä
- ennakoiden tulevaisuuden kehityslinjoja
- arvioiden toiminnan vaikutuksia ja tuloksia
- vahvistaen kansainvälistä yhteistyötä.³

Kulttuuripolitiikan keinoina alueiden ja niiden väestön hyvinvoinnin edistämisessä ovat toisaalta olemassaolevan infrastruktuurin ja toisaalta uudentyypin kulttuurisesta aktiivisuudesta nousevan luovuuden ja toimeliaisuuden hyödyntäminen.

³ Alueiden vahvuudeksi, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013. Opetusministeriön julkaisuja 2003:22.

⁴ Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta. Opetusministeriön julkaisuja 2003:20.

Opetusministeriön strategiset tavoitteet:

- toimintaa kehitetään huolehtimalla riittävästä perusvoimavaroista maan eri osissa ja korostamalla toiminnan korkeaa laatua
- alueiden tasavertaisia toimintaedellytyksiä vahvistetaan yhteensovittamalla kansallisen koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripolitiikan sekä aluepolitiikan kehittämistavoitteita ottaen huomioon eri alueiden erilaiset vahvuudet ja kehittämistarpeet
- alueiden eri toimijoiden välistä yhteistyötä kehitetään strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi.³

Olemassaolevaan infrastruktuuriin kuuluu lähinnä taidekasvatus ja -koulutus sekä taide- ja kulttuurilaitokset, jotka ovat varsin kattavasti alueellisesti levittäytyneitä. Vaikka taide- ja kulttuurialan infrastruktuuri onkin kohtuullisen hyvä, on palveluissa myös puutteita ja kehittämisen varaa. Puutteet liittyvät lähinnä alueelliseen etäisyyteen, taloudellisiin tekijöihin tai vähemmistöasemaan.

Taide- ja kulttuurilaitosten verkoston ylläpitäminen on tärkeää nimenomaan siksi, että taide ja kulttuuri voi tavoittaa kaikki väestöryhmät maan kaikilla alueilla. Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta pitää taidetta ja kulttuuria yksilöille mahdollisuutena rikastuttaa omaa ja toisten elämää ja yhteisöille kehittämisen voimavarana. Yksilö- ja yhteisölähtöistä tarkastelua yhdistää tärkeä periaate taiteesta yhtenä sivistyksellisenä perusoikeutena. Tämän vuoksi perinteisten taide- ja kulttuurilaitosten ja kulttuuritoiminnan muotojen kehityksen turvaaminen on yksi tasapainoisen alueellisen kehityksen edellytyksistä.

Uudentyyppinen kulttuurinen aktiivisuus nousee esiin alueellisen kehittämistyön yhteydessä, ja siinä erityisesti EU:n rakennerahastojen tuella on merkittävä rooli. Tämä suuntaus tekee myös kulttuuripolitiikasta aiempaa enemmän maakuntavetoisen ja aluepolitiikan luontevan liittolaisen. Kulttuuri nousee paikallisesta luovuudesta ja aloitteellisuudesta ja se kytkeytyy muihin alueen kehittämistavoitteisiin.

2.3 Taiteellisen työskentelyn edistäminen

Myös taiteilijoilla on 'oikeus taiteeseen'. Heidän kohdallaan tämä tarkoittaa oikeutta koulutukseen, työhön ja yhteiskunnallisiin palveluihin ja etuuksiin, lyhyesti sanottuna, oikeutta tehdä taiteellista työtä sekä oikeutta työn tuloksiin (tekijänoikeus). Taiteilijan yhteiskunnallisesta asemasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä toimeentuloa, mahdollisuutta koulutukseen, asemaa suhteessa lainsäädäntöön sekä taiteen ja taiteilijan rahoitukseen liittyviä kysymyksiä. Valtion rooli vaikuttaa taitelijoiden elämään ja asemaan monin tavoin⁵.

³Alueiden vahvuudeksi, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013. Opetusministeriön julkaisuja 2003:22.

⁵Taide on mahdollisuuksia, Ehdotus valtioneuvoston taide- ja taiteilijapolitiittiseksi ohjelmaksi. Opetusministeriö 2002.

Opetusministeriön ja sen alaisen taidehallinnon perinteistä tehtäväkenttää on taiteen harjoittamisen **edellytysten luominen** eli taidepolitiikka, jota tehdään esimerkiksi tukemalla taidelaitoksia sekä **ammattillisen luovan työn tukeminen** suoralla taiteilijatuella eli apurahoilla. Karkeasti jaotellen tehtävistä ensimmäistä hoitaa keskushallinnon tasolla käytännössä opetusministeriö ja jälkimmäinen on puolestaan taidetoimikuntalaitoksen tehtäväkenttää⁵. Aluekehittämisen toimenpideohjelmassa yhdeksi lisäkeinoksi on nostettu alueellisten taide-toimikuntien työ ja residenssitoiminta.

Taide- ja taiteilijapolitiikan strategiset linjaukset:

- vahvistetaan alueellisia taidetoimikuntia alueensa ammattitaiteen asiantuntijaorganisaatioina, joilla on tärkeä rooli alueellisen kehittämistyön verkostojen luojana ja kehitetään toimikuntien yhteistyötä oman alueensa muiden kulttuuritoimijoiden, kuten maakunnan liittojen, taide- ja kulttuurilaitosten sekä maakuntarahastojen kanssa.
- kannustetaan kuntia residenssitoimintaan, mikä on tärkeää sekä taiteilijoille että toimintaan osallistuville paikkakunnille ja niiden kansainvälistymiselle.³

Ammattimaista tanssitaidetta harjoittavien taiteilijoiden kokonaismäärää on vaikea arvioida. Suomen Tanssitaiteilijoiden Liittoon vuonna 2002 kuului 583 tanssin ammattilaista⁶. Tämän lisäksi osa tanssijoista kuuluu Suomen Muusikkojen liittoon ja Suomen Näyttelijäliittoon ja osa työskentelee liittojen ulkopuolella. Tanssitaiteilijat muodostavat nuorimman ja naisvaltaisimman taiteilijakunnan. Alalla työskentelevistä on naisia 88 ja miehiä 12 prosenttia. Tanssijoiden lisäksi alan muita ammattiryhmiä ovat koreografit ja tanssiopettajat. Ammattissa toimivien tanssitaiteilijoiden keski-ikä on 36 vuotta ja alle 35-vuotiaita on tanssitaiteen parissa suhteessa enemmän verrattuna muihin taiteenaloihin.

Taulukko 1: Taiteilijoiden alueellinen sijoittuminen

Alue ⁷	%
Pääkaupunkiseutu	57
Muu Etelä-Suomi	33
Väli-Suomi	6
Pohjois-Suomi	3
Ulkomaat	1

⁵Taide on mahdollisuuksia, Ehdotus valtioneuvoston taide- ja taiteilijapolitiittiseksi ohjelmaksi. Opetusministeriö 2002.

³Alueiden vahvuudeksi, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013. Opetusministeriön julkaisuja 2003:22.

⁶Askel tulevaisuuteen, Tanssin vapaan kentän kehittämisraportti. Koskela, Sanna & Rekola, Sanna 2003. Tanssin tiedotuskeskus.

⁷Pääkaupunkiseutu: Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen

Muu Etelä-Suomi: muu entinen Uudenmaan lääni, entinen Turun ja Porin, Hämeen ja Kymen lääni sekä Ahvenanmaa

Väli-Suomi: Entiset Mikkelin, Pohjois-Karjalan, Kuopion, Keski-Suomen ja Vaasan läänit

Pohjois-Suomi: Oulun ja Lapin läänit

Yli puolet alan taiteilijoista asuu pääkaupunkiseudulla, kolmannes muualla Etelä-Suomessa ja alle viidesosa Etelä-Suomen ulkopuolella. Tyypillistä taiteilija-ammateissa toimiville on pääkaupunkikeskeisyys. Taidesektorin on todettu tuottavan luovuuden keskittymiä ja alan työntekijöiden hakeutuvan samoille alueille⁸. Tanssitaiteilijoiden keskittyminen pääkaupunkiseudulle on yhteydessä työllistymismahdollisuuksiin. Aluekehittämisen näkökulmasta olennaista on pyrkiä luomaan ammattitaiteilijoille edellytyksiä työllistyä myös pääkaupunkiseudun ja harvojen suurten kasvukeskusten ulkopuolella.

Tanssitaiteilijat työllistyvät pääasiassa joko Kansallisoopperan baletissa tai valtionosuutta tai -avustusta saavissa tanssi- ja teatteriryhmissä. Suurin osa tanssitaiteilijoista työskentelee lyhyissä työsuhteissa ja noin 50 prosenttia toimii freelancereina. Tanssitaiteilijoille on myös tyypillistä usean työn tekeminen. Monet tanssitaiteilijoista tekevät sekä taiteellista työtä että työskentelevät taiteen lähialoilla, esimerkiksi opetustyössä. Osa tanssitaiteilijoista tekee sen lisäksi vielä taiteen ulkopuolista työtä. Tanssitaiteilijoiden työttömyysaste on niinkin korkea kuin 34 prosenttia. Vastaava työttömyysaste on esimerkiksi kuvataiteen ja elokuvan alalla työskentelevien taiteilijoiden keskuudessa.⁸

Taulukko 2: Valtionosuusteatterit

Teatteri	Paikkakunta	Taiteellinen henkilöstö (htv)
Helsingin kaupunginteatterin tanssiryhmä	Helsinki	14,5
Aurinkobaletti	Turku	7,9
Tanssiteatteri Raatikko	Vantaa	6,8
Tanssiteatteri Hurjaruuth	Helsinki	9,9
Tanssiteatteri Mobita/Dansco	Tampere	8,6
Zodiak-Uuden tanssin keskus	Helsinki	9,9
Tanssiteatteri Eri	Turku	9,5
Tanssiteatteri Minimi	Kuopio	5,7
JoJo-Oulun tanssin keskus	Oulu	3,0
Tanssiteatteri Rollo	Helsinki	2,8
Rimpparemmi	Rovaniemi	5,0

Vuonna 2002 maassamme oli 11 toimintaansa valtionosuutta saavaa tanssiteatteria tai -ryhmää. Viisi näistä sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Kaikkiaan muun Etelä-Suomen alueella (määriteltä viitteessä 7) sijaitsee yhteensä kahdeksan ryhmää.⁹

Harkinnanvaraista valtionavustusta sai toimintaansa vuonna 2002 kymmenen ns. vapaata tanssiryhmää. Lukuunottamatta Poria ne kaikki sijaitsevat pääkaupunkiseudulla. Saapuneista avustushakemuksista sen sijaan voi päätellä, että Suomessa toimii kaikenkaikkiaan noin 20 vapaata ryhmää eri puolilla Suomea. Sen lisäksi vapaalla kentällä työskentelee noin nelisenkymmentä itsenäistä koreografia, jotka tekevät säännöllisesti esityksiä.

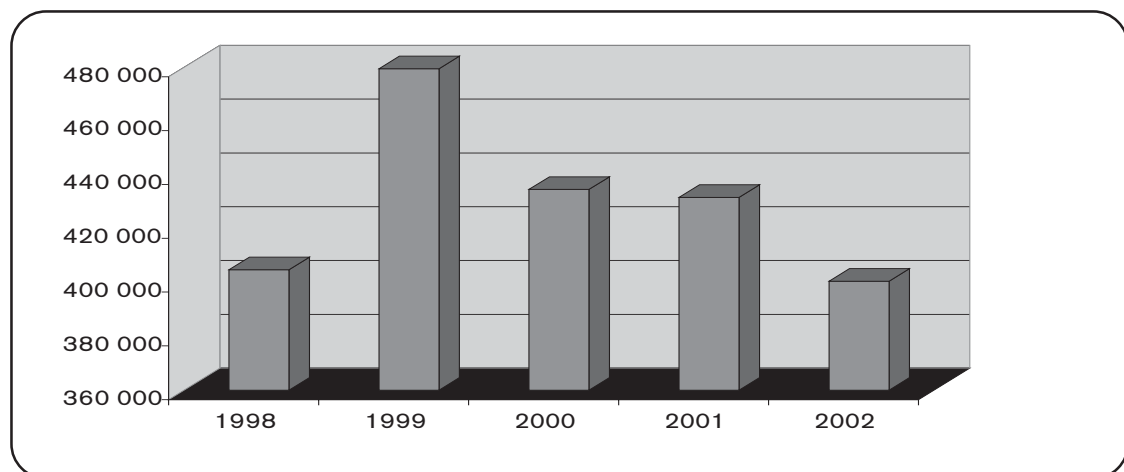
⁸ Taiteilijan asema, Raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla. Rensu Jeff, Kaija 2003. Taiteen keskustuimikunta.

⁹ Teatteritilastot 2002. Teatterin tiedotuskeskus.

Tilastokeskuksen¹⁰ vuonna 1999 tekemän ajankäyttötutkimuksen mukaan 19 prosenttia 15 vuotta täyttäneestä väestöstä oli käynyt edellisten 12 kuukauden aikana tanssiesityksessä. Naisista tanssia oli käynyt katsomassa 22 ja miehistä 16 prosenttia. Osuudet kasvoivat koulutuksen ja sosioekonomisen aseman myötä. Kaupunkimaisessa ympäristössä ja etenkin pääkaupunkiseudulla tanssia on tarjolla enemmän kuin muualla maassa ja siellä esityksissä kävijöiden osuudetkin ovat suuremmat.

Tanssia kävi katsomassa koko maassa vuonna 2002 noin 400 000 kävijää. Nykytanssin keskimääräinen katsojamäärä oli 163 katsojaa esityksessä. Katsojamäärät ovat vaihdelleet vuosittain noin 400 000 ja 430 000 välillä lukuun ottamatta vuotta 1999, jolloin luku oli noin 80 000 katsojaa suurempi. Tämä selittyy sillä, että luvussa on mukana maasta myöhemmin pois muuttaneiden tanssitaiteilijoiden esitysten katsojamäärät sekä erään ryhmän esiintymiset ulkomaisilla festivaaleilla (yhteensä noin 40 000 katsojaa). Nämä seikat huomioiden voidaan todeta katsojamäärien muutoksen pysyvän noin 30 000 katsojassa vuosittain. Katsojamäärän kehitystä vuosina 1998–2002 on kuvattu alla olevassa kuviossa 1.

Kuva 1: Tanssin katsojamäärät vuosina 1998-2002

Tanssiesityksiä oli vuonna 2002 yhteensä noin 2000, mikä on noin 200 esitystä vähemmän kuin vuonna 1999. Esitysten esityksikä on suhteellisen lyhyt. Kantaesityksiä puolestaan oli vuonna 2002 yhteensä noin 130, mikä on noin 40 esitystä vähemmän kuin vuonna 1999. Kantaesityksiä vuonna 1999 oli yhteensä 169.

Varsinaisten työpaikkojen luomisen lisäksi tanssin rakenteiden kehittymistä edesauttaa mahdollisuus alan koulutukseen sekä muunlainen alan aktiivisuus mm. erilaiset tapahtumat ja harrastustoiminta.

Maassamme järjestetään vuosittain noin kymmenen tanssin alan ammatillista tapahtumaa, jotka saavat avustusta opetusministeriöltä. Tapahtumien määrä on lisääntynyt vuodesta 1998 lähes puolella ja eniten uusia on syntynyt pääkaupunkiseudulle.

¹⁰ Kulttuuritilasto 2001. Tilastokeskus 2002:1.

Taulukko 3: Ammatilliset tanssitapahtumat

Ammatilliset tanssitapahtumat	Paikkakunta
Tanssia tyrkyllä	Oulu
Kuopio Tanssii ja soi	Kuopio
Täydenkuun tanssit	Pyhäsalmi
Kokkolan talvitanssit	Kokkola
Tanssi virtaa	Tampere
Billnäs Päivä tanssia	Pohja
Tanssiareena	Helsinki
Liikkeellä marraskuussa	Helsinki
Ruutia! -festivaali	Helsinki
Sivuaskel/Side step	Helsinki

Tanssitapahtumia järjestetään pääasiassa siellä, missä on muutoinkin tanssin alan toimintaa mm. tanssiteatteri. Tanssin alan ammatillisten tapahtumien lisäksi nykytanssiesityksiä on säännöllisesti mm. Helsingin juhlatuokilla ja Tampereen teatterikesässä. Myös tanssin eri alueilla toimivia festivaaleja ja tapahtumia järjestetään runsaasti mm. URB - Urbanin taiteen festivaali, Pispalan sottiisi ja Jutajaiset, kansantanssin ja -musiikin tapahtumat sekä Yksin sateessa soolotanssitapahtuma. Tapahtumien merkitys tanssitaiteelle on huomattava, sillä tunnetusti erityisesti kesätapahtumissa vierailee suuri määrä ihmisiä.

Ajankäyttötutkimuksen¹⁰ mukaan 7 prosenttia 15 vuotta täyttäneistä suomalaisista harrasti vuonna 1999 tanssiliikuntaa, kuten balettia, modernia tanssia, vatsatanssia tai kansantansseja. Alle 24-vuotiaat tanssivat muita useammin. Naisista tanssia harrasti 9 prosenttia ja miehistä 6 prosenttia. Tanssiharrastus oli yleisintä Itä- ja Väli-Suomessa.

Koulutus on eräs keskeinen tekijä puhuttaessa aluekehittämisestä. Yliopistouudistus lienee yksi parhaista esimerkeistä siitä, kuinka koulutuksen sijoittamisella voidaan vaikuttaa alueen muuhun kehittämiseen.

Kaikkien taiteenalojen ammattilaisten määrä on kasvanut voimakkaasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Luonnollisesti tämä on yhteydessä koulutuksen määrän lisääntymiseen. Erityisesti tanssin alan ammatillinen koulutus on lisääntynyt 1990-luvulla.

Tanssitaiteilijoista 79 prosenttia on saanut koulutuksen taiteilija-ammattiinsa. Taidealan korkeakoulututkinnon on tanssitaiteilijoista suorittanut 17 prosenttia. Yleisin ammatillisen koulutuksen muoto on muu ammatillinen koulutus (54 prosenttia), johon kuuluvat toisen asteen ja ammattikorkeakoulutason tutkinnot.

Tanssin alan koulutusta oli tarjolla vuonna 2002 kahdeksassa koulutusyksikössä; Teatterikorkeakoulussa, kolmessa ammattikorkeakoulussa sekä neljässä toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa.

Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen laitos perustettiin vuonna 1983 antamaan ylintä tanssialan koulutusta Suomessa. Tanssitaiteen laitoksella voi suorittaa alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon. Jatkotutkintoina on mahdollista suorittaa tanssitaiteen lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot joko tieteellis- tai taiteellispainotteisina. Lisäksi teatterikorkeakoulun tanssi- ja teatteripedagogiikan laitoksella voi suorittaa maisterin tutkinnon tanssinopettajan koulutusohjelmassa.

¹⁰ Kulttuuritilasto 2001. Tilastokeskus 2002:1.

Taulukko 4: Tanssin koulutus Suomessa

Opetusyksikkö	Paikkakunta
<p>Korkeakoulutus (160/180 ov.)</p> <p>Teatterikorkeakoulu</p> <ul style="list-style-type: none"> - tanssin tohtori - tanssin maisteri - tanssin kand. 	Helsinki
<p>Ammattikorkeakoulutus (160 ov.)</p> <p>Oulun seudun ammattikorkeakoulu</p> <p>Savonia-ammattikorkeakoulu</p> <p>Turun ammattikorkeakoulun taideakatemia</p>	<p>Oulu</p> <p>Kuopio</p> <p>Turku</p>
<p>II-asteen ammatillinen koulutus (120 ov.)</p> <p>Suomen Kansallisoopperan Balettioppilaitos</p> <p>Pohjois-Karjalan ammattiopisto</p> <p>Tampereen konservatorio</p> <p>Turun konservatorio</p>	<p>Helsinki</p> <p>Outokumpu</p> <p>Tampere</p> <p>Turku</p>

Ammattikorkeakoulut tarjoavat käytäntöä ja teoriaa yhdistävää tanssin alan korkea-asteen koulutusta tanssinopettajan koulutusohjelmissa. Oulun seudun, Savonian ja Turun ammattikorkeakouluissa voi suorittaa 160 opintoviikon mittaisen tanssinopettajakoulutuksen eri suuntautumisvaihtoehdoissa.

Toisen asteen ammatillista koulutusta, jossa opiskelijat suorittavat 120 opintoviikon laajuisen tanssin ammatillisen perustutkinnon, koulutusta tarjoaa neljä oppilaitosta: Suomen Kansallisoopperan Balettioppilaitos, Pohjois-Karjalan ammattiopisto, Tampereen konservatorio ja Turun konservatorio.

Oppilaitokset ottavat uusia opiskelijoita 6–15 opiskelijaa kerralla. Kaikki oppilaitokset eivät kuitenkaan ota kaikkina vuosina uusia opiskelijoita, vaan useimmiten joka toinen vuosi. Vuonna 2001 koko maassa aloitti 13 uutta tanssin alan opiskelijaa ja vastaavasti tutkintoja suoritettiin 24.¹¹ Vuoden 2002 lukuja tutkintojen suorittamisesta ei ole toistaiseksi saatavissa koko maan osalta, mutta tilastokeskuksen ylläpitämän tietokannan oppilaitoskohtaiset luvut viittaavat siihen, että valmistuvien määrä olisi noin 34.

¹¹ Oppilaitostilastot 2002. Tilastokeskus.

3 Olemassa olevat suunnitelmat ja mallit

3.1 Kansainväliset mallit

Euroopassa Ranskan ja Iso-Britannian tanssin tukimuotoihin kuuluu aluekeskusjärjestelmä. Englannin National Dance Agency -verkosto (NDA) on ollut olemassa noin kymmenen vuotta ja Ranskan Centres Choréographiques Nationaux -verkostoa on luotu vuodesta 1980. Molemmissa maissa keskusten perustamiseen liittyi taloudellinen lisäpanostus tanssitaiteelle. Pohjoismaista esimerkiksi Ruotsissa on pyritty erilaisten projektien avulla kasvattamaan tanssin yleisömääriä ja tanssitarjontaa suurten kaupunkien ulkopuolella. Vuonna 1998 aloitettiin kolmivuotinen projekti Dans i hela landet ja vuonna 2003 on aloitettu Dansens Husin vetämänä Dans Net Sweden -projekti. Lisäksi muun muassa Saksassa on vuonna 1998 perustettu Nationale Performance Netz (NPN), joka keskittyy tanssin vierailuesitysten järjestämiseen.

3.1.1 National Dance Agencies -keskukset Englannissa

Englannin yhdeksän National Dance Agency -keskusta sijaitsevat eri puolilla Englantia. Pohjoisin DanceCity sijaitsee Newcastle-upon-Tynnessa ja tunnetuin keskuksista The Place Lontoossa. Ensimmäisinä toimintansa aloittaneet keskukset perustettiin jo olemassa olevien toimintojen pohjalle.

Keskukset eivät muodosta keskenään mitään homogeenista ryhmää, muun muassa alueelliset erot ovat tehneet keskuksista hyvinkin erilaisia. Keskusten tehtäviin kuuluvat yleisö- ja yhteisölähtöinen työ tanssin alueella, tanssitaiteen tuotanto- ja esitystoiminta, tanssin alan markkinointi, mainonta ja tiedotus, verkostoituminen sekä tieto- ja neuvontapalvelut.

Keskukset ovat keskenään erilaisia, kaikilla ei mm. ole omaa tilaa ja niiden toiminnan painopistealueet vaihtelevat eri alueilla, muun muassa organisaatioltaan ns. satelliittimallia edustaa Dance Northwest -keskus. Sen muodostaa neljä organisaatiota tasaveroista alueellista tanssikeskusta (Merseyside Dance Initiative, Ludus Dance Agency, Cheshire Dance Workshop ja Dance Initiative Greater Manchester). Näiden johtajat muodostavat johtoryhmän, jonka apuna toimii yhteinen hallinto. Malli mahdollistaa hallintokulujen minimoimisen ja resurssien kohdistamisen taiteellisen työskentelyn tukemiseen.

Keskusten tyypillisiä toimintoja ovat esitystoiminta, ammattilaistunnit, residenssitoiminta, yhteisötyö ja erityisryhmille suunnattu toiminta (lapset, vanhukset, vammaiset, etniset vähemmistöt), nuorisoryhmien toiminta, festivaalien järjestäminen ja verkostoituminen eri toimijoiden kesken.

NDA-keskuksia luotiin kaksi vuotta kestäneessä pilottiprojektissa. Projektin rahoituksesta vastasi Arts Council of England, joka myönsi yhteensä 300 000 puntaa (n. 450 000 euroa) pilottivaiheessa kuudelle keskukselle. Tuen saamisen ehtona oli, että rahoitusta tulee myös paikallisista ja alueellisista lähteistä. Pilottivaiheen jälkeen keskuksia on perustettu kolme lisää. Vuonna 2002 Arts Council of England myönsi keskusten toimintaan 2 600 000 puntaa (3 800 000 euroa).

Englannin Arts Council on myöntänyt hakemuksesta toimijoille National Dance Agency -statuksen. Hakemuksen arviointiin käytetään mm. seuraavia kriteerejä:

taiteellinen ja tuotannollinen työ, tanssin profiilin kohottaminen paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti, taiteellisen ohjelmiston määrän ja laadun kasvu, yhteisö- ja yleisötyön määrän ja laadun kasvu, suhteet muihin taiteen alan toimijoihin, parantuneet fyysiset edellytykset taiteellisessa sekä esitys- ja harrastustoiminnassa ja eri rahoituslähteistä lisääntynyt taloudellinen tuki tanssille.

Association of National Dance Agencies (ANDA) toimii National Dance Agencies -keskusten yhteistyöjärjestönä. Yhdistys edistää verkostoitumista ja tiedonvaihtoa sekä toimii keskusteluforumina ja järjestää erilaisia yhteistyöprojekteja.

Vuonna 2002 Arts Council of England teetti keskusten toimintaa arvioivan sisäisen selvityksen. Tutkimuksessa selvitettiin Arts Councilin arviointi- ja ohjausjärjestelmää, joka perustuu pitkälle määrällisiin mittareihin laadun kustannuksella. Samoin NDA-keskusten todettiin keskittyneen yhteisö- ja yleisösuhteen kehittämiseen taiteellisen työn sijaan. Keskusten toiminnan myötä tanssin yleisömäärät ovat kasvaneet ja tanssitaiteilijoiden työllistyminen tanssiammateissa on lisääntynyt. Selvityksen mukaan keskusten taiteellinen työ ja sen tason nostaminen ei ole onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla.

3.1.2 Centres Chorégraphiques Nationaux -keskukset Ranskassa

Ranskassa alueellisia koreografiakeskuksia on perustettu 1980-luvun alusta alkaen. Keskuksia on 19 eri puolilla Ranskaa, eteläisin keskuksista toimii Marseillessa ja pohjoisin toimii Roubaixissa. Kaikki koreografiakeskukset syntyivät jo olemassa olevien rakenteiden ja toimintojen varaan. Keskusten keskeiseksi tehtäväksi on määritelty koreografisen prosessin ja taiteellisen työskentelyn tukeminen. Toiminta pitää sisällään 1–3 kuukauden pituiset koreografiresidenssit, johon liittyvät yleisötyö- ja yhteisöohjelmat. Sen lisäksi keskukset tekevät tutkimus-, esitys- ja kiertuetoimintaa.

Keskuksia johtavat koreografit, joiden sopimus on aina määräaikainen. Useissa koreografiakeskuksissa työskentelee taiteellisen johtajan lisäksi myös tanssijoita. Tänä päivänä keskukset ovat kuitenkin muuttumassa yhä enemmän tuotantokeskuksiksi, joissa toteutetaan produktiokohtaisia kiinnityksiä ja tuotantoja. Useimmat koreografiakeskukset työskentelevät kaupunkien kulttuurikeskusten yhteydessä ja melkein kaikilla keskuksilla on joko oma harjoitus- tai esitystila.

Koreografiakeskusten valtion tuki oli vuonna 2001 yli 11 miljoonaa euroa, vuonna 2002 noin 12 miljoonaa euroa, tuki on noin 30 prosenttia keskusten toiminnasta. Paikallisen ja alueellisen tuen osuus keskusten toiminnasta on noin 35 prosenttia, loput toimintamenoistaan koreografiakeskukset kattavat omilla tuotoillaan ja muilla avustuksilla.

Vuodesta 1998 lähtien koreografiakeskusten toimintaan on liitetty ns. Accueil Studio -toiminta, jonka avulla pyritään saamaan keskusten resurssit tehokkaampaan käyttöön. Toiminnan tavoitteena on tukea vapaiden ryhmien toimintaa. Accueil Studio -toimintaan myönnetään erillinen määräraha. Vuonna 1999 se oli 300 000 frangia ja vuonna 2001 46 485 euroa keskusta kohden. Tukimuotoja ovat mm. yhteistuotannot, residenssitoiminta, esitysten tilaaminen ja teknisen laitteiston lainaus.

Koreografiakeskuksilla on yhteistyöjärjestönä koreografiakeskusten liitto, jonka tavoitteena on edistää keskusten välisiä yhteistyöprojekteja.

3.1.3 Ruotsin projektit

Pohjoismaista mm. Ruotsissa on pyritty lisäämään kiinnostusta tanssia kohtaan erilaisten projektien avulla. Dans i hela landet -projekti aloitettiin Statens Kulturrådin aloitteesta vuonna 1998. Kolmivuotisessa projektissa oli mukana vapaiden tanssinäyttämöiden lisäksi Dansens Hus, Riksteatern ja vuodesta 1999 Kuninkaallinen ooppera. Projektin tavoitteena oli lisätä kiinnostusta tanssia kohtaan, kasvattaa tanssin yleisömääriä ja tanssitarjontaa erityisesti suurten kaupunkien ulkopuolella.

Projekti toteutettiin yhteistyössä alueellisten eri puolilla Ruotsia toimivien tanssikonsulenttien kanssa. Projektiin on kuulunut kansallisia tanssibiennaaleja, Riksteaternin järjestämiä kiertueita, Dansens Husin vierailuesityksiä, paikallisia tanssitapahtumia sekä yhteistyöprojekteja tanssi- ja teatterikonsulenttien kanssa. Statens Kulturråd rahoitti projektia 2 miljoonalla kruunulla (n. 220 000 euroa).

Vuonna 2003 aloitettiin kolmen vuoden kokeiluna Dansens Husin vetämä Dans Net Sweden -projekti. Projektin tavoitteena on vahvistaa kiertue- ja esitystoimintaa eri puolilla Ruotsia. Verkoston toiminta keskittyy tanssin koulutus- ja kehitystoimintaan mm. järjestämällä kiertue-esityksiä, residenssejä, työpajoja ja seminaareja. Projektin yhtenä keskeisenä osana on yleisötyö. Projektissa on mukana tuottaja, koordinaattori ja tekniikasta vastaava ja projekti on saanut toimintarahaa noin 3 miljoonaa kruunua (n. 330 000 euroa).¹²

3.1.4 Saksan Nationale Performance Netz (NPN)

Saksassa perustettiin vuonna 1998 Nationale Performance Netz (NPN), joka keskittyy tanssin vierailuesitysten järjestämiseen eri liittovaltioiden alueella. Mukana toiminnassa on kuusi tanssinorganisaatiota ja vierailuesitykset valitsee NPN:n raati, joka koostuu tanssin alan asiantuntijoista. Saksan hallitus sekä eri alueiden liittovaltiot tukevat verkoston toimintaa, vierailuavustukset ovat 25 - 50 prosenttia vierailukustannuksista. Vierailuesityksiä verkostossa vuonna 2003 oli 119 ja vierailuesitysten kokonaistuki oli 162 000 euroa.

¹² Askel tulevaisuuteen, Tanssin vapaan kentän kehittämisraportti. Koskela, Sanna & Rekola, Sanna 2003. Tanssin tiedotuskeskus.

3.2 Alueellinen toiminta Suomessa

Työryhmän toimeksiannossa yhdeksi tehtäväksi annettiin kartoittaa sekä jo olemassa että myöskin suunnitteilla olevia tanssin aluekeskushankkeita. Työryhmän kartoituksen perusteella näyttää siltä, että tanssin aluekeskushankkeita on vireillä useilla eri alueilla ja paikkakunnilla. Hankkeet ovat suunnittelultaan ja toteutukseltaan hyvin eri vaiheissa ja ne voidaan karkeasti jakaa kolmeen eri ryhmään; jo nyt ns. aluekeskusidealla toimiviin, vahvojen toimijoiden ympärille rakentumassa oleviin sekä toistaiseksi hyvin alkuvaiheessa oleviin hankkeisiin.

Ensimmäisen ryhmän muodostavat jo nyt ns. aluekeskusidealla toimivat hankkeet. Ne ovat rakentuneet valtionosuutta saavien ns. tuotantoteattereiden ympärille. Näiden tuotantoteattereiden keskeisinä vakiintuneina toimintamuotoina ovat muun muassa tanssiteosten tuottaminen ja osatuottaminen, suomalaisten tanssitaiteilijoiden työllistäminen, koti- ja kansainväliset esitysvierailut, tanssifestivaalien tuottaminen, residenssitoiminta, yleisö- ja tiedotustoiminta. Toimintaa rahoitetaan valtionosuuksilla ja -avustuksilla, kaupunkien avustuksilla sekä omilla tuotoilla. Omien tuottojen osuus toiminnasta on noin 20 prosenttia. Henkilöstöä niissä on vakituudessa työsuhteessa noin 5–10 henkilöä ja ajoittain keskuksat työllistävät noin 100–150 esitystaiteen ammattilaista. Näillä ns. aluekeskusidealla toimivilla tuotantoteattereilla on suunnitelmia toiminnan kehittämiseksi. Jo olemassa olevia tuotantorakenteita pyritään vahvistamaan muun muassa pidentämällä taiteilijoiden työsuhteita, lisäämällä esitysmääriä kiertue- ja yleistyöllä, vahvistamalla mahdollisuuksia teosten pidempiaikaiseen kehittämiseen ja lisäämällä yhteistyötä alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Toista ryhmää leimaa hyvin voimakkaasti vahvojen, jo rakenteensa vakiinnuttaneiden toimijoiden verkottaminen. Toimijat voivat olla esimerkiksi valtionosuusteattereita, valtakunnallisia kulttuuritapahtumia tai oppilaitoksia. Aluekeskushankkeita ollaan rakentamassa sellaisen toimijoiden yhteistyölle, joiden rahoitus on olemassa ja joilla on omaa toimintaa mm. omia tuotantoja, esitys- ja kiertuetoimintaa, tapahtumia ja festivaaleja. Näiden hankkeiden kehittämissuunnitelmissa toimintaa vietäisiin samaan suuntaan kuin mitä ns. tuotantokeskukset tänä päivänä tekevät.

Kahden edellä mainitun ryhmän lisäksi aluekeskushankkeita rakennetaan alueille, joissa ei toistaiseksi ole vahvoja toimijoita, mutta kehittyminen on alkanut. Nämä hankkeet ovat hyvin alkutekijöissään ja niiden rahoitus on toistaiseksi sopimatta. Kehittämisen taustaorganisaationa on usein joko kaupunki tai muu alueellinen taide- tai kulttuurialan toimija. Myös näissä idea-asteella olevissa hankkeissa toimintaa kehitettäisiin ns. tuotantokeskusten suuntaan.

Yhteistä kaikille edellä mainituille aluekeskushankkeille on kuitenkin pyrkimys kehittää tanssitaideita nimenomaan siellä, missä jo on olemassa olevaa toimintaa sekä toimijoita; koulutusta, työpaikkoja, harrastustoimintaa. Myös muita yhtäläisyyksiä on löydettävissä. Ne liittyvät erityisesti tavoitteenasetteluun ja toimintaan. Työryhmän tekemän kartoituksen perusteella voidaan todeta yleistäen, että tanssin aluekeskusten tavoitteeksi on pääsääntöisesti asetettu ensisijassa tanssitaiteilijoiden työllisyyden parantaminen sekä ammatillisen esitystoiminnan järjestäminen. Myös vierailu-/kiertuetoiminnan organisoiminen, residenssitoiminnan kehittäminen ja verkostoituminen kansallisesti sekä kansainvälisesti ovat useimpien suunnitelmissa. Lisäksi alueen omista vahvuusalueista riippuen hankkeiden tavoitteet saattavat vaihdella alueellisen yhteistyön kehittämisestä tanssin soveltavaan käyttöön.

Aluekeskusten kehittämissuunnitelmien tavoitteita

- tanssitaiteilijoiden työllisyyden parantaminen
- ammatillisen esitystoiminnan järjestäminen
- vierailu- ja kiertuetoiminnan organisoiminen
- residenssitoiminnan kehittäminen
- alueellinen ja valtakunnallinen yhteistyö mm. yhteistuotannot
- yhteistyön kehittäminen muun taiteen/kulttuurin kentän kanssa
- tanssitapahtumien ja festivaalien järjestäminen
- alueellisena tiedotuskeskuksena toimiminen
- yleisötyöhankkeet
- tanssin soveltava käyttö mm. yhteisötanssi
- yhteistyön kehittäminen tanssin harrastajakentän, ammatillisten oppilaitosten ja ammattikentän välillä
- house-koreografia -toiminta

4 Tanssin aluekeskukset

4.1 Lähtökohdat

Tanssin aluekeskusten perustamisen taustalla on kolme hallitusohjelmasta lähtöisin olevaa linjaa, jotka määrittävät myös hyvin pitkälle keskusten toiminnalle ja rakentamiselle asetettavia vaatimuksia. Ensimmäinen liittyy taiteeseen ja kulttuuriin alueellisena vetovoimatekijänä, toinen taiteellisen työskentelyn mahdollisuuksien edistämiseen ja kolmas yhteistyöhön. Hallitusohjelman mukaan vahva talous-, vero- ja työllisyysstrategia, yhteiskunnallista tasa-arvoa ajava ja sosiaalista eheyttä edistävä politiikka rakentuvat yhteistyön perinteelle. Tavoitteita ei saavuteta ilman eri ryhmien yhteistyötä.

4.1.1 Taide ja kulttuuri alueellisena vetovoimatekijänä

Taide- ja kulttuuripalveluilla on huomattava merkitys alueellisena vetovoimatekijänä; ihmisten viihtyisän elinympäristön ja elinkeinoelämän toimintaympäristön luomisessa. Palveluiden kehittämisen tulee lähteä alueen omasta aktiivisuudesta. Valtion rooli on olla ainoastaan kumppani.

Koulutus, työpaikat ja muu aktiivinen toiminta keskittyvät pääasiassa pääkaupunkiseudulle ja muualle Etelä-Suomeen. Taulukosta viisi, johon on koottu tiedot mm. asumisen, koulutuksen sekä toiminnan osalta, on nähtävissä, että maahamme on muodostunut eräänlaisia alueellisia keskuksia. Esimerkiksi tapahtumat sijoittuvat pääasiassa samoille paikkakunnille missä on koulutusta, alan palveluita, ammatillista sekä harrastustoimintaa ja ennen kaikkea taiteilijoita.

Taulukko 5: Yhteenveto asumisesta, koulutuksesta ja toiminnasta alueittain.¹³

Alue	taiteilijoista asuu %	vos- teatteri	tapahtumat	ryhmät	koulutus
Pääkaupunkiseutu	57	5	4	15	2
Muu Etelä-Suomi	33	3	2	4	4
Väli-Suomi	6	1	2	2	1
Pohjois-Suomi	3	2	2	2	1

4.1.2 Taiteellisen työskentelyn mahdollisuuksien edistäminen

Tanssissa on tapahtunut viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana voimakasta kehittymistä. Valtion tukemana tanssitaide kuuluu nuorimpien alojen joukkoon. Tanssin ammattilaisten määrä on kasvanut tuntuvasti lisääntyneen koulutuksen myötä. Työpaikat eivät kuitenkaan ole lisääntyneet samassa tahdissa. Suurin osa tanssitaiteilijoista työskentelee freelancerina alan "pätkätöissä" ja vapaalla kentällä sijoittuen alueellisesti pääasiassa pääkaupunkiseudulle ja muualle Etelä-Suomeen. Voidaan puhua rakenteellisesta kehittymättömyydestä niin valtakunnallisella kuin aluetasollakin.

4.1.3 Yhteistyö

Alueen kilpailukyky riippuu osaamisen ja innovatiivisuuden tasosta. Niiden kasvattaminen edellyttää yhteistyötä. Tanssitaiteen palveluiden käyttö ei lisääny ainoastaan kasvattamalla niiden määrää, vaan samalla tulee panostaa myös laatuun eli tanssin alan sisältöön. Sitä voidaan edistää tehokkaasti esimerkiksi verkottamalla toimintoja ja useita toimijoita yhteen. Verkostot voivat koostua esimerkiksi henkilökohtaisista, paikallisista, alueellisista, valtakunnallisista ja kansainvälisistä verkostoista. Olennaista on, että verkosto muodostaa rakenteen toiminnalle oli se sitten alueellinen, kansallinen tai kansainvälinen.

Kulttuurityössä verkostoituminen on melko uusi ajatus, koska toiminnot ovat pitkään olleet sidoksissa alueelliseen järjestelmään. Verkostojen avulla voidaan kuitenkin kehittää uusia toimintamalleja, ennakoida tulevaisuuden muutostarpeita sekä orientoitua uudelleen avoimuuteen ja työkulttuuriin. Lähtökohtana tulee olla toimijoiden välinen, kaikkia osapuolia hyödyttävä yhteistyö, joka perustuu vapaaehtoisuuteen ja luottamukseen. Verkostomaisessa toiminnassa kukin toimija keskittyy ydinosaamiseensa ja lisäksi vahvistaa omaa osaamistaan yhteistyön avulla.

¹³ Pääkaupunkiseutu: Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen.

Muu Etelä-Suomi: muu entinen Uudenmaan lääni, entinen Turun ja Porin, Hämeen ja Kymen lääni sekä Ahvenanmaa

Väli-Suomi: Entiset Mikkelin, Pohjois-Karjalan, Kuopion, Keski-Suomen ja Vaasan läänit

Pohjois-Suomi: Oulun ja Lapin läänit

4.2 Tanssin aluekeskusten tavoitteet

Edellä mainittujen lähtökohtien perusteella tanssin aluekeskusten tavoitteena on:

- 1) edistää taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta ja saavutettavuutta sosiaalisesti sekä alueellisesti tanssitaiteen osalta siellä, missä on jo olemassa olevaa toimintaa sekä toimijoita. Vaikutus näkyy lisääntyneenä tanssitaiteen tarjontana ja sen myötä palveluiden suurempana käyttönä eri puolilla maatamme.
- 2) lisätä tanssitaiteilijoiden työskentelymahdollisuuksia omalla taiteen alallaan. Vaikutus näkyy tanssin alan rakenteiden kehittymisenä koko maassa ja sen myötä tanssitaiteilijoiden parempana työllistymisenä myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella.
- 3) lisätä yhteistyötä ja vahvistaa osaamista. Yhteistyön lisäämisen vaikutuksena syntyvät tanssiteoksia, joita on tuotettu usean toimijan voimin ja tahdosta. Osaamisen vahvistamisen myötä lisääntyy myös korkeatasoisen ja ilmaisuvoimaisen tanssitaiteen tarjonta. Osaamisen kehittymistä tukevat myös tavoitteet 1 ja 2.

4.3 Tanssin aluekeskusten toiminta

Tanssin aluekeskustoiminnalle asetetut tavoitteet linjaavat sitä keinovalikoimaa, jota käytetään tavoitteisiin pyrittäessä. On luonnollista, että keinot, joilla pyritään esimerkiksi palveluiden tarjonnan lisäämiseen eroavat niistä keinoista, jotka liittyvät tuotantorakenteiden kehittämiseen. Samalla keinolla voidaan kuitenkin vaikuttaa useamman tavoitteen toteutumiseen. Taulukossa 6 on esitetty keinoja, joilla pyritään kohti asetettuja tavoitteita ja tavoitetasoja.

Asetettuihin tavoitteisiin tulisi aina liittyä taso mitä tavoitellaan ja mikä on mitattavissa. Tavoitetason määrittäminen tanssin aluekeskusten toiminnan osalta ei ole yksinkertaista, koska jokaisen valittavan keskuksen tavoitetaso riippuu toisaalta sen lähtötasosta sekä myös alueellisista erityispiirteistä. Samaa tavoitetasoa ei voida edellyttää esimerkiksi työmahdollisuuksien lisäämisen osalta pääkaupunkiseudulla ja Pohjois-Karjalassa. Lopullinen tavoitetason määrittäminen tapahtuu aluekeskusten valinnan yhteydessä, jolloin on tiedossa myös käytettävissä olevat resurssit. Yleistä ja laadullista kuvausta kunkin tavoitteen tasosta eli siitä, mihin aluekeskustoiminnalla pyritään, on kuitenkin mahdollista tehdä.

Taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoisen saatavuuden käytön lisäämiseen tähtäävät keinot liittyvät palveluiden tarjontaan, alueelliseen yhteistyöhön sekä tiedotustoimintaan. Näillä keinoilla tavoitellaan hyviä elinoloja alueesta riippumatta. Taiteella ja kulttuurilla on huomattava merkitys ihmisten hyvinvoinnille, mutta myös alueen kilpailukyvyille. Aluekeskusten toiminnan kannalta voi todeta, että mitä paremmin alueilla on tarjolla laadukasta tanssin esitys- ja muuta toimintaa sitä enemmän kulttuuripalveluita käytetään. Ja toisaalta; mitä paremmin on tarjolla tietoa alan toiminnasta, sitä alempana on kynnys käyttää palveluita. Tiedotustoiminta ja yleisötyö lisäävät ihmisten tietoisuutta tanssitaiteesta. Se kuinka paljon lisää esimerkiksi esitystoimintaa, vierailu- ja kiertue-toimintaa tai festivaaleja tulisi olla riippuu alueesta. Ajatuksena kuitenkin on, että eri puolilla maatamme kyettäisiin tarjoamaan monipuolista tanssitaiteen ohjelmistoa.

Taiteen soveltava käyttö, esimerkiksi Terveyttä kulttuurista -tapaisissa hankkeissa sekä yhteistyö alueen muiden toimijoiden mm. oppilaitosten, kulttuurilaitosten ja harrastajien kans-

sa, vakiinnuttaa tanssin alan toimintaa yhdeksi olennaiseksi osaksi alueen ihmisten ja elinkeinoelämän hyvinvoinnin kehittämistä. Tämän vuoksi aluekeskusten tulisi harkita myös tällaisen yhteistyön tekemistä.

Tanssitaiteen tarjonnan lisääntyminen eri puolilla valtakuntaa edellyttää työskentelymahdollisuuksien luomista. Tanssin alalla tämä liittyy lähinnä tuotantorakenteiden kehittämiseen. Vahvistamalla tuotantotoimintaa esimerkiksi lisäämällä esityksiä tuottavaa henkilöstöä ja tiloja mahdollistetaan esitys- ja kiertuetoiminnan lisääntyminen ja teosten elinkaaren pidentyminen. Esimerkiksi vahvistamalla edellytyksiä osatuottamiseen valtakunnallisella tai kansainvälisellä tasolla lisätään alueelle myös muita taiteen alan rahoittajia.

Taidetta ei kuitenkaan synny ilman taiteilijaa. Myös taiteellisen henkilöstön työsuhteiden kestoon tulee kiinnittää huomiota. Pidentämällä taiteellisen henkilöstön työsuhteiden kestoja tuetaan taiteilijoiden mahdollisuutta työllistyä myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Tarjoamalla tuotanto- ja palvelutoimistopalveluita (neuvontaa tuottamiseen, rahoitukseen ym. liittyvissä asioissa) myös alueella toimiville vapaille ryhmille vahvistetaan kokonaisvaltaisesti taiteilijoiden työllistymismahdollisuuksia.

Yhteistyön ja osaamisen vahvistamiseen liittyvä keinovalikoima kohdentuu lähinnä sellaiseen toimintaan, jolla tuetaan ilmaisuvoimaisen ja korkeatasoisen tanssitaiteen kehittämistä. Tämän lisäksi myös muiden tavoitteiden toteutuminen edistää osaamisen kehittymistä. Tavoitetason asettaminen taiteen sisällön kehittämisen osalta liittyy lähinnä laadullisiin mittareihin, mutta määrällisten mittareiden käyttäminen ei ole myöskään mahdotonta. Mahdollisuus pitempiaikaiseen työskentelyyn teoksen luomiseksi esimerkiksi residenssi- ja house-koreografi-toiminnalla samoin kuin ammattilaisten säännöllinen kurssimuotoinen treenaus- ja workshop-toiminta vahvistavat osaamista. Taiteiden välinen, valtakunnallinen ja kansainvälinen yhteistyö antavat tanssin alan toimijoille uusia näkökulmia kehitettäessä tanssitaiteen sisältöä.

Alla esitetyssä taulukossa 6 on tiivistetysti esitetty tanssin aluekeskustoiminnalle asetetut tavoitteet ja tavoitetasot sekä mittareita, joilla tavoitteiden toteutumista voidaan seurata. Taulukossa on esitetty myös niitä keinoja, joilla tavoitteisiin pyritään. Näistä keinoista muodostuu tanssin aluekeskusten toiminnan runko.

Taulukko 6: Aluekeskustoiminnan tavoitteet ja keinot

Tavoite	Tavoitetaso	Keino	Mittari
1. edistää taide- ja kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta ja saavutettavuutta sosiaalisesti sekä alueellisesti tanssitaiteen osalta siellä, missä on jo olemassa olevaa toimintaa sekä toimijoita. Vaikutus näkyy lisääntyneenä tanssitaiteen tarjontana ja sen myötä palveluiden suurempana käyttönä eri puolilla maatamme.	määritellään palveluiden tarjonnan ja käytön lisäämisen osalta jokaisen keskuksen alueellisista ja toiminnallisista lähtökohdista.	<ul style="list-style-type: none"> - esitystoiminnan järjestäminen; omat tuotannot, osatuotannot ja vierailutoiminta, kiertuetoiminta - alueellinen yhteistyö - tiedotustoiminta ja yleisötyö - taiteen soveltava käyttö - festivaalit ja tapahtumat 	<ul style="list-style-type: none"> - kävijät, esitykset, kiertuesitykset, tapahtumat (kpl), - tuotannot; omat- ja osatuotannot, vierailut (kpl) - yhteistyön määrä (kpl) - yleisötilaisuudet, tiedotus (kpl) - soveltavat hankkeet (kpl) - festivaalit ja tapahtumat (kpl)
2. lisätä tanssitaiteilijoiden työskentelymahdollisuuksia omalla taiteen alallaan. Vaikutus näkyy tanssin alan rakenteiden kehittymisenä koko maassa ja sen myötä tanssitaiteilijoiden parempana työllistymisenä myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella.	tuotantorakenteen vahvistamisen osalta määritellään jokaisen keskuksen alueellisista ja toiminnallisista lähtökohdista.	<ul style="list-style-type: none"> - tuotantotoiminnan vahvistaminen - pitempiaikaisten työsuhteiden mahdollistaminen - osatuottamisen edellytysten vahvistaminen mukaan lukien kansainväliset yhteistuotannot - tuotanto- ja palvelutoimisto 	<ul style="list-style-type: none"> - henkilöstö, tilat, määrärahat, tekniikka (htv, kk, kpl) - työsuhteiden pituus (htv, kk) - yhteisten tuotantojen määrä (kpl) - asiakaskäynnit (kpl)
3. lisätä yhteistyötä ja vahvistaa osaamista. Yhteistyön vaikutuksena syntyy tanssiteoksia, joita on tuotettu usean toimijan voimin ja tahdosta. Oman osaamisen vahvistaminen näkyy myös korkeatasoisen ja ilmaisuvormaisen tanssitaiteen tarjontana. Osaamisen kehittymistä tukevat myös tavoitteet 1 ja 2.	yhteistyön määrästä määritellään jokaisen keskuksen alueellisista ja toiminnallisista lähtökohdista. Osaamisen laadullinen arviointi suoritetaan vertaisarviointina.	<ul style="list-style-type: none"> - ammattilaisten säännöllinen kurssimuotoinen treenaus- ja workshop-toiminta - house-koreografi -toiminta mukaan lukien kehittämistyö - residenssitoiminta - taiteiden välinen yhteistyö - valtakunnallinen ja kansainvälinen yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> - tilaisuudet (kpl) - htv ja kk - htv ja kk - yhteistyön määrä (kpl) - yhteistyöhankkeet ja -kumppanit (kpl)

4.4 Tanssin aluekeskusten valinta

Tanssin aluekeskuksia valittaessa on otettava huomioon toisaalta tavoitteet, jotka on asetettu aluekeskusten toiminnalle ja toisaalta ne reunaehdot, jotka liittyvät alueelliseen kehitykseen. Aluekeskusten valinnan lähtökohtana on, että yksittäinen keskus perustetaan ensi vaiheessa jo olemassa olevien toimintojen pohjalle. Näin on toimittu myös muissa eurooppalaisissa tanssin aluekeskushankkeissa. Yksittäisen aluekeskuksen sijoittaminen alueelle, missä ennestään ei ole alan ammatillista toimintaa, ei ole realistista.

Edellisen perusteella huomioon otettavia asioita tanssin aluekeskusten valinnassa ovat:

1) Olemassa oleva tanssin alan toiminta

Tanssin aluekeskuksena toimiminen edellyttää harkintaa ja sitoutumishalua alueen toimijoilta. Toiminnan kokonaisuuden kannalta on tärkeää, että aluekeskukset sitoutuvat toimintaan ja niillä on aito kiinnostus sekä yhteistyöhön että kehittämiseen. Jotta kehittämistyö ja asetettujen tavoitteiden toteuttaminen olisi mahdollista, tulee jokaisella keskuksella olla perustoiminta ja sen edellyttämät rakenteet kunnossa. Perustoiminnalla tarkoitetaan lähinnä olemassa olevaa jatkuvaa ja säännöllistä esitystoimintaa ja sen tuottamiseen liittyviä perusrakenteita kuten tila-, henkilöstö- ym. rakenteita. Määrittelyä siitä, mikä tulee olla keskuksen henkilöstömäärä tai budjetin suuruus ei ole mielekäs tehdä, mutta olennaista on, että alue/maakunta, kunta/kaupunki suhtautuu tehtävään myönteisesti.

Aluekeskusten yhteistyötahot ja toimintamuodot voivat olla moninaiset. Alueen omista vahvuusalueista riippuen hankkeen vetovastuu voi vaihdella alueellisesta taidetoimikunnasta yksittäiseen toimijaan. Aluekeskuksen toiminta voidaan rakentaa esimerkiksi alueellisen taidetoimikunnan, kaupungin/kunnan, VOS-tanssiteatterin tai tuotantokeskuksen mallille. Aluekeskukset voivat rakentua yhteistyössä festivaalin, ammatillisen koulutuksen ja alueen taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden toimijoiden kanssa. Rahoitus tulee rakentua alueen, kaupungin/kunnan ja omien tuottojen rahoitus pohjalle. Valtio on vain yhteistyökumppani, joka rahoittaa kehittämistä.

2) Valtakunnallinen ja alueellinen kattavuus

Tanssin aluekeskusten toiminnan lähtökohtana on lisätä taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saatavuutta asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta sekä parantaa tanssitaiteilijoiden mahdollisuuksia työllistyä alalla myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla. Tämä edellyttää, että aluekeskukset sijoittuvat eri puolille maamme, mutta kuitenkin alueelle, jossa on myös muuta olemassa olevaa toimintaa.

3) Yhteistyö ja osaaminen

Aluekeskusten tavoitteena on lisätä yhteistyötä osaamisen vahvistamiseksi. Tämä edellyttää eri toimijoiden ja alueiden välistä yhteistyötä tanssin aluekeskustoiminnan kokonaisuuden kehittämiseksi. Aluekeskusten toiminta voi parhaimmillaan olla vastavuoroista erilaisien taitojen ja tiedon kulun edistämistä alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Yhteistyöllä rakennetaan uusia yhteyksiä ja vahvistetaan olemassa olevia kontakteja eri toimijoiden välillä.

4.5 Tanssin aluekeskusten rahoitus

Tanssin aluekeskustoiminta tulisi käynnistyä kahdessa vaiheessa; ensimmäinen vaihe vuoden 2004 aikana ja täydentävä vaihe vuoden 2005 alussa. Kaikkiaan käynnistämisen toiminnan tulisi koskea viittä vuotta. Vuoden 2009 aikana tulisi suorittaa käynnistämisen toiminnan määrällinen ja laadullinen arviointi.

Opetusministeriö on varannut tanssin aluekeskusten toiminnan käynnistämiseen 100 000 euron määrärahan vuodelle 2004. Raha kohdennetaan valittaville aluekeskuksille hakemusten perusteella. Kysymys on kehittämisrahasta, ei yleisestä valtionavusta. Tämä tarkoittaa, että ministeriö sitoutuu kehittämissuunnitelmaan enintään 50 prosentilla kokonaiskustannuksista. Erityisestä syystä voidaan avustus myöntää korkeampana.

Vuonna 2005 kehittämissuunnitelma edellyttäisi vähintään 400 000 euron lisäystä. Tavoitteena on noin 500 000 euron vuosittainen määräraha vuosille 2005-2009.

Vuoden 2009 aikana tulisi suorittaa arviointi tanssin aluekeskusten toiminnasta. Toiminnan määrällinen arviointi tulisi suorittaa alustavasti laadittujen mittareiden pohjalta. Sen sijaan laadullinen arviointi tulisi suorittaa alan jonkin asiantuntijajoukon toimesta (ns. vertaisarviointi).

Lähteet

- Suomen aluekehittämisstrategia 2013, Aluekehittämisstrategiatyöryhmän mietintö.
Sisäasiainministeriö 2003:10.
- Alueiden vahvuudeksi, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma
- linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003-2013. Opetusministeriön julkaisuja 2003:22.
- Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta. Opetusministeriön julkaisuja 2003:20.
- Taide on mahdollisuuksia, Ehdotus valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittiseksi ohjelmaksi.
Opetusministeriö 2002.
- Askel tulevaisuuteen, Tanssin vapaan kentän kehittämisraportti. Koskela, Sanna & Rekola, Sanna
2003. Tanssin tiedotuskeskus.
- Taiteilijan asema, Raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla. Rensujeff, Kajja 2003.
Taiteen keskustoimikunta.
- Kulttuuritilasto 2001. Tilastokeskus 2002:1.
- Oppilaitostilastot 2002. Tilastokeskus.
- Teatteritilastot 2002. Teatterin Tiedotuskeskus.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti:

Yliopistopaino

PL 4 (Vuorikatu 3)

00014 Helsingin Yliopisto

puhelin (09) 7010 2369

faksi (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi

Helsinki 2004